

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

факультет цивільного захисту

кафедра управління та організації діяльності у сфері цивільного захисту

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор

з навчальної та методичної роботи

_____ Олег НАЗАРОВ

" ____ " _____ 20__ р

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Світові практики у сфері цивільного захисту»

циклу загальної (вибіркової) підготовки

за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти

галузь знань 26 «Цивільна безпека»

спеціальність 263 «Цивільна безпека»

за освітньо-науковою програмою «Освітньо-наукова програма підготовки
доктора філософії, галузь знань 26 «Цивільна безпека», 263 «Цивільна
безпека»

2019 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Світові практики у сфері цивільного захисту» для підготовки здобувачів вищої освіти за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти в галузі знань 26 «Цивільна безпека» за спеціальністю 263 «Цивільна безпека» розроблена відповідно до освітньо-наукової програми «Освітньо-наукова програма підготовки доктора філософії, галузь знань 26 «Цивільна безпека», спеціальність 263 «Цивільна безпека».

Розробник: заступник начальника кафедри управління та організації діяльності у сфері цивільного захисту, кандидат економічних наук, доцент, Яценко О.А.

Робочу програму навчальної дисципліни рекомендовано кафедрою управління та організації діяльності у сфері цивільного захисту

Протокол від «_____» _____ 20__ року № _____

Начальник кафедри управління та організації діяльності у сфері цивільного захисту

_____ Вадим ПЮТЮНИК

(підпис)

«_____» _____ 20__ року

Схвалено вченою радою факультету цивільного захисту

Протокол від «_____» _____ 20__ року № _____

Голова вченої ради факультету цивільного захисту

_____ Микола УДЯНСЬКИЙ

(підпис)

«_____» _____ 20__ року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, (освітньо-професійна (освітньо-наукова) програма) освітній ступень	Характеристика навчальної дисципліни		
		очна форма навчання	заочна форма навчання	
Кількість кредитів 3	Галузь знань 26 «Цивільна безпека»	Вибіркова		
Модулів – 2	Спеціальність (освітньо-професійна/ (освітньо-наукова) програма): Спеціальність 263 «Цивільна безпека» Освітньо-наукова програма підготовки доктора філософії, галузь знань 26 «Цивільна безпека», спеціальність 263 «Цивільна безпека»	Рік підготовки:		
Індивідуальне (науково-дослідне) завдання _____ (назва)		20 рік	20 рік	
Загальна кількість годин – 90	Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)	Семестр		
з них:		Лекції		
аудиторних 44		22 год.	10 год.	
самостійної роботи 46		Практичні, семінарські		
		24 год.	4 год.	
		Лабораторні		
		0 год.	0 год.	
		Самостійна робота		
		46 год.	76 год.	
		Індивідуальні завдання: 0 год.		
		Вид контролю: екзамен		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для очної форми навчання – 44/46;

для заочної форми навчання – 14/76.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: формування у слухачів теоретичних знань з питань державного регулювання процесів пов'язаних з цивільним захистом населення і територій від надзвичайних ситуацій різноманітного походження та практичних навичок які необхідні керівникові служби цивільного захисту для рішення організаційно-управлінських задач в рамках функціонування державної системи цивільного захисту з урахуванням досвіду країн Європи.

Завдання: формування у здобувачів вищої освіти необхідного в їхній подальшій діяльності рівня знань та умінь щодо міжнародного досвіду застосовування механізмів державного регулювання цивільного захисту, основних положень та європейських практик їх використання у сфері управління цивільним захистом.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен отримати:

знання:

- нормативно-правове забезпечення у сфері цивільного захисту країн Європейського союзу;
- стратегію державної політики у сфері цивільного захисту Європи;
- організацію управління, взаємодії та координації дій між центральними і місцевими органами виконавчої влади під час виникнення НС в країнах Європи;
- порядок організації функціонування органів управління ЦЗ, аварійних рятувальних служб та підрозділів країн Європейського союзу;
- організацію планування заходів щодо запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій природного, техногенного та військового характеру в країнах Європи;

уміння:

– узагальнювати, критично мислити й аналізувати явища та проблеми, які вивчаються, проявляти гнучкість у прийнятті рішень на основі логічних аргументів та перевірених фактів в умовах обмеженого часу і ресурсів на засадах загальнонаукової методології.

– визначити проблеми і шляхи їх вирішення у сфері професійної діяльності. Розробляти організаційні і практичні заходи пов'язані з моніторингом, прогнозуванням, попередженням, локалізацією і ліквідацією, а також мінімізацією наслідків надзвичайних ситуацій з урахуванням досвіду світових практик.

комунікація:

– здійснювати взаємозв'язок суб'єктів з метою передавання інформації, узгодження дій, спільної діяльності;

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти:
– здатність продукувати і обґрунтовувати нові перспективні ідеї, приймати обґрунтовані рішення у сфері цивільної безпеки.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Державна політика у сфері цивільного захисту країн Європейського союзу та світу.

Тема 1.1. Історія розвитку цивільного захисту провідних країн світу.

Основні віхи історії розвитку цивільного захисту, їх особливості, тенденції, порівняльний аналіз.

Тема 1.2. Законодавча та нормативно-правова база щодо сфери ЦЗ в світовій практиці.

Закони, постанови, розпорядження, положення тощо. Сучасний стан законодавчої бази, перспективи її розвитку проекти нових документів.

Тема 1.3. Державна політика у сфері цивільного захисту країн Європейського союзу та світу.

Стратегія і політика держав західної Європи щодо вдосконалення і підвищення надійності функціонування системи цивільного захисту Європейського союзу. Мета, принципи і завдання цивільного захисту держав західної Європи.

Євроінтеграція цивільного захисту в Україні, пріоритети розвитку, проблеми та шляхи їх вирішення .

Система цивільного захисту, як гарант безпеки Європейського союзу.

Тема 1.4. Загальні підходи до побудови структури системи цивільного захисту Європейського союзу.

Структури систем цивільного захисту і їх підсистеми країн західної Європи. Порядок створення підсистем та організація їх діяльності. Система цивільного захисту та органи управління.

Тема 1.5. Склад і структура спеціальних уповноважених центральних органів виконавчої влади з питань цивільного захисту країн Європейського союзу та їх завдання.

Урядові органи державного нагляду у сфері цивільного захисту країн Європи, повноваження та відповідальність. Органи оперативного реагування на НС, організація оперативного управління під час виникнення НС, регіональні і місцеві органи управління службами цивільного захисту країн Європейського союзу – сучасний стан, проблеми та шляхи їх вирішення.

Тема 1.6. Роль і місце органів виконавчої влади в забезпеченні захисту населення і територій від НС країн Європейського союзу.

Завдання місцевих органів влади у сфері цивільного захисту структура управління. правове регулювання функціонування місцевих органів влади і органів місцевого самоврядування щодо питань ЦЗ країн західної Європи.

Модуль 2. Реагування на надзвичайні ситуації в країнах Європейського союзу та світу. Європейська інтеграція України, напрямки співпраці у реалізації Європейської політики у сфері цивільного захисту.

Тема 2.1. Види, класифікація АРС, порядок їх створення і організація діяльності в країнах західної Європи.

Склад сил і засобів підсистем та їх місцевих ланок. Порядок їх утворення, формування та організація функціонування відповідно до специфіки діяльності в країнах Євросоюзу.

Залучення сил цивільного захисту до ліквідації НС, керівництво аварійно-рятувальними роботами в країнах Євросоюзу.

Тема 2.2. Взаємодія – як складна динамічна система. Умови успішного функціонування системи, розподіл повноважень у сфері ЦЗ в країнах західної Європи.

Роль і місце спеціально уповноважених центральних і місцевих органів виконавчої влади ЦЗ у налагоджуванні і відпрацьованні механізму взаємодії сил і засобів цивільного захисту у різних рамках функціонування системи цивільного захисту в країнах Європи. Теорія і практика взаємодії.

Тема 2.3. Координація як механізм і форма управління сферою цивільного захисту в Європейському союзі.

Повноваження щодо здійснення функцій з координації діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування у сфері ЦЗ в країнах Європейського союзу. Роль і місце спеціального центрального органу виконавчої влади з питань ЦЗ в забезпеченні координації дій органів виконавчої влади під час ліквідації НС.

Тема 2.4. Добровільні пожежні організації.

Добровільні пожежні організації у системах цивільного захисту зарубіжних країн у контексті завдань органів публічної влади у сфері національної безпеки

Тема 2.5. Загальний стан збройних сил провідних країн світу.

Загальний стан збройних сил провідних країн світу та суміжних держав, напрямки їх реформування та розвитку

Тема 2.6. Модернізація системи цивільного захисту України.

Модернізація системи цивільного захисту в контексті Європейської

4. Структура навчальної дисципліни

Назви модулів і тем	Кількість годин											
	очна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с	лаб	інд	с.р.		л	с	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Державна політика у сфері цивільного захисту країн Європейського союзу та світу												
Тема 1.1. Історія розвитку цивільного захисту провідних країн світу	8	2	2	-	-	4	8	2	-	-	-	6

країн світу												
Тема 1.2. Законодавча та нормативно-правова база щодо сфери ЦЗ в світовій практиці.	8	2	2	-	-	4	8	2	-	-	-	6
Тема 1.3. Державна політика у сфері цивільного захисту країн Європейського союзу та світу.	8	2	2	-	-	4	8	2	-	-	-	6
Тема 1.4. Загальні підходи до побудови структури системи цивільного захисту Європейського союзу.	8	2	2	-	-	4	8	-	-	-	-	8
Тема 1.5. Склад і структура спеціальних уповноважених центральних органів виконавчої влади з питань цивільного захисту країн Європейського союзу та їх завдання.	8	2	2	-	-	4	6	-	-	-	-	6
Тема 1.6. Роль і місце органів виконавчої влади в забезпеченні захисту населення і територій від НС країн Європейського союзу.	6	-	2	-	-	4	8	-	2	-	-	6
Разом за модулем 1	46	10	12	-	-	24	46	6	2	-	-	38
Модуль 2. Реагування на надзвичайні ситуації в країнах Європейського союзу та світу. Європейська інтеграція України, напрямки співпраці у реалізації Європейської політики у сфері цивільного захисту.												
Тема 2.1. Види, класифікація АРС, порядок їх створення і організація діяльності в країнах західної Європи.	8	2	2	-	-	4	8	-	-	-	-	8
Тема 2.2. Взаємодія – як складна динамічна система. Умови успішного функціонування системи, розподіл повноважень у сфері ЦЗ в країнах західної Європи.	8	2	2	-	-	4	8	2	-	-	-	6

Тема 2.3. Координація як механізм і форма управління сферою цивільного захисту в Європейському союзі.	10	2	2	-	-	6	6	-	-	-	-	6
Тема 2.4. Добровільні пожежні організації .	8	2	2	-	-	4	6	-	-	-	-	6
Тема 2.5. Загальний стан збройних сил провідних країн світу.	6	2	2	-	-	2	8	-	2	-	-	6
Тема 2.6. Модернізація системи цивільного захисту України.	4	-	2			2	8	2				6
Разом за модулем 2	44	10	12	-	-	22	44	4	2	-	-	38
Усього годин за дисципліною	90	20	24	-	-	46	90	10	4	-	-	76

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1.1. Історія розвитку цивільного захисту провідних країн світу	2
2	Тема 1.2. Законодавча та нормативно-правова база щодо сфери ЦЗ в світовій практиці.	2
3	Тема 1.3. Державна політика у сфері цивільного захисту країн Європейського союзу та світу.	2
4	Тема 1.4. Загальні підходи до побудови структури системи цивільного захисту Європейського союзу.	2
5	Тема 1.5. Склад і структура спеціальних уповноважених центральних органів виконавчої влади з питань цивільного захисту країн Європейського союзу та їх завдання.	2
6	Тема 1.6. Роль і місце органів виконавчої влади в забезпеченні захисту населення і територій від НС країн Європейського союзу.	2
7	Тема 2.1. Види, класифікація АРС, порядок їх створення і організація діяльності в країнах західної Європи.	2
8	Тема 2.2. Взаємодія – як складна динамічна система. Умови успішного функціонування системи, розподіл повноважень у сфері ЦЗ в країнах західної Європи.	2
9	Тема 2.3. Координація як механізм і форма управління сферою цивільного захисту в Європейському союзі.	2
10	Тема 2.4. Добровільні пожежні організації .	2
11	Тема 2.5. Загальний стан збройних сил провідних країн світу.	2
12	Тема 2.6. Модернізація системи цивільного захисту України.	2
	Разом	24

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1.1. Історія розвитку цивільного захисту провідних країн світу	4
2	Тема 1.2. Законодавча та нормативно-правова база щодо сфери ЦЗ в світовій практиці.	4
3	Тема 1.3. Державна політика у сфері цивільного захисту країн Європейського союзу та світу.	4
4	Тема 1.4. Загальні підходи до побудови структури системи цивільного захисту Європейського союзу.	4
5	Тема 1.5. Склад і структура спеціальних уповноважених центральних органів виконавчої влади з питань цивільного захисту країн Європейського союзу та їх завдання.	4
6	Тема 1.6. Роль і місце органів виконавчої влади в забезпеченні захисту населення і територій від НС країн Європейського союзу.	2
7	Тема2.1. Види, класифікація АРС, порядок їх створення і організація діяльності в країнах західної Європи.	2
8	Тема 2.2. Взаємодія – як складна динамічна система. Умови успішного функціонування системи, розподіл повноважень у сфері ЦЗ в країнах західної Європи.	2
9	Тема 2.3. Координація як механізм і форма управління сферою цивільного захисту в Європейському союзі.	4
10	Тема 2.4. Добровільні пожежні організації .	4
11	Тема2.5. Загальний стан збройних сил провідних країн світу.	8
12	Тема 2.6. Модернізація системи цивільного захисту України.	4
	Разом	46

7. Методи навчання

Вивчення дисципліни «Світові практики у сфері цивільного захисту» передбачає проведення лекційних та семінарських занять, а також самостійну роботу здобувачів.

8. Методи контролю

Для оцінки знань здобувачів використовується поточний та підсумковий контроль. Поточний контроль здійснюється на кожному семінарському занятті. У процесі вивчення дисципліни здобувачі виконують дві модульні контрольні роботи. Підсумкова форма контролю – диференційований залік.

9. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточний контроль та самостійна робота						
Модуль 1						
Т. 1.1	Т. 1.2	Т. 1.3	Т. 1.4	Т. 1.5	Т. 1.6	Модульна контрольна робота

1	2	3	3	3	3	15		
Модуль 2						Підсумковий контроль (диференційований залік)	Сума балів за дисципліну	
T. 2.1	T.2.2	T. 2.3	T. 2.4.	T. 2.5	T.2.6			Модульна контрольна робота
3	3	1	3	3	2	15	20	100

Оцінка за бальною шкалою елементів навчальної діяльності з дисципліни

Елементи навчальної діяльності	Усього за семестр балів
Відвідування та робота на занятті	70
Модульні контрольні роботи	20
Залік	10
Усього – максимум за період	100
<i>Додаткові необов'язкові завдання та науково-дослідна діяльність здобувача вищої освіти</i>	<i>до 20</i>
Складання екзамену (максимум)	-
Накопичувальний підсумок	100

Шкали оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності за шкалою ЗВО	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
		екзамен, диференційований залік
90-100 <i>(та вище з урахуванням необов'язкових завдань)</i>	A	відмінно
80-89	B	добре
65-79	C	
55-64	D	
50-54	E	задовільно
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення

10.1. Контрольні питання для проведення підсумкового контролю (модульний контроль, диференційний залік екзамен)

Модуль 1.

1. Історія розвитку цивільного захисту провідних країн світу
2. Основні віхи історії розвитку цивільного захисту, їх особливості, тенденції, порівняльний аналіз.

3. Законодавча та нормативно-правова база щодо сфери ЦЗ в світовій практиці. 4. Закони, постанови, розпорядження, положення тощо.

5. Сучасний стан законодавчої бази, перспективи її розвитку проекти нових документів.

6. Державна політика у сфері цивільного захисту країн Європейського союзу та світу.

7. Стратегія і політика держав західної Європи щодо вдосконалення і підвищення надійності функціонування системи цивільного захисту Європейського союзу.

8. Мета, принципи і завдання цивільного захисту держав західної Європи.

9. Євроінтеграція цивільного захисту в Україні, пріоритети розвитку, проблеми та шляхи їх вирішення.

10. Система цивільного захисту, як гарант безпеки Європейського союзу.

11. Загальні підходи до побудови структури системи цивільного захисту Європейського союзу.

12. Структури систем цивільного захисту і їх підсистеми країн західної Європи.

13. Порядок створення підсистем та організація їх діяльності.

14. Система цивільного захисту та органи управління.

15. Склад і структура спеціальних уповноважених центральних органів виконавчої влади з питань цивільного захисту країн Європейського союзу та їх завдання.

16. Урядові органи державного нагляду у сфері цивільного захисту країн Європи, повноваження та відповідальність.

17. Органи оперативного реагування на НС, організація оперативного управління під час виникнення НС, регіональні і місцеві органи управління службами цивільного захисту країн Європейського союзу – сучасний стан, проблеми та шляхи їх вирішення.

18. Роль і місце органів виконавчої влади в забезпеченні захисту населення і територій від НС країн Європейського союзу.

19. Завдання місцевих органів влади у сфері цивільного захисту структура управління. правове регулювання функціонування місцевих органів влади і органів місцевого самоврядування щодо питань ЦЗ країн західної Європи.

20. Загальні підходи до побудови структури системи цивільного захисту Європейського союзу.

21. Структури систем цивільного захисту і їх підсистеми країн західної Європи.

22. Порядок створення підсистем та організація їх діяльності.

23. Система цивільного захисту та органи управління.

24. Склад і структура спеціальних уповноважених центральних органів виконавчої влади з питань цивільного захисту країн Європейського союзу та їх завдання.

25. Урядові органи державного нагляду у сфері цивільного захисту країн Європи, повноваження та відповідальність.

26. Органи оперативного реагування на НС, організація оперативного управління під час виникнення НС, регіональні і місцеві органи управління службами цивільного захисту країн Європейського союзу – сучасний стан, проблеми та шляхи їх вирішення

27. Роль і місце органів виконавчої влади в забезпеченні захисту населення і територій від НС країн Європейського союзу.

28. Завдання місцевих органів влади у сфері цивільного захисту структура управління. правове регулювання функціонування місцевих органів влади і органів місцевого самоврядування щодо питань ЦЗ країн західної Європи

Модуль 2

1. Види, класифікація АРС, порядок їх створення і організація діяльності в країнах західної Європи.

2. Склад сил і засобів підсистем та їх місцевих ланок.

3. Порядок їх утворення, формування та організація функціонування відповідно до специфіки діяльності в країнах Євросоюзу.

4. Залучення сил цивільного захисту до ліквідації НС, керівництво аварійно-рятувальними роботами в країнах Євросоюзу.

5. Взаємодія – як складна динамічна система.

6. Умови успішного функціонування системи, розподіл повноважень у сфері ЦЗ в країнах західної Європи.

7. Роль і місце спеціально уповноважених центральних і місцевих органів виконавчої влади ЦЗ у налагоджуванні і відпрацьованні механізму взаємодії сил і засобів цивільного захисту у різних рамках функціонування системи цивільного захисту в країнах Європи.

8. Теорія і практика взаємодії.

9. Координація як механізм і форма управління сферою цивільного захисту в Європейському союзі.

10. Повноваження щодо здійснення функцій з координації діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування у сфері ЦЗ в країнах Європейського союзу.

11. Роль і місце спеціального центрального органу виконавчої влади з питань ЦЗ в забезпеченні координації дій органів виконавчої влади під час ліквідації НС.

12. Добровільні пожежні організації у системах цивільного захисту зарубіжних країн у контексті завдань органів публічної влади у сфері національної безпеки

13. Загальний стан збройних сил провідних країн світу та суміжних держав, напрямки їх реформування та розвитку

14. Модернізація системи цивільного захисту в контексті європейської інтеграції України, напрямки співпраці у реалізації європейської політики у сфері цивільного захисту.

10.2. Плани семінарських занять

Плани семінарських занять наведені у додатку 1 до цієї програми.

10.3. Завдання для самостійної роботи здобувачів вищої освіти

Завдання для самостійної роботи слухачів наведені у методичному матеріалі «Світові практики у сфері цивільного захисту».

10.4. Методичні вказівки і тематика контрольних робіт

Матеріали до контрольних робіт наведені у додатку 2 до цієї програми.

10.5. Пакет комплексних контрольних робіт (ККР) для перевірки знань

Пакет ККР для перевірки знань наведений у додатку 3 до цієї програми.

11. Література

Література.

Базова:

1. Освітньо-наукова програма вищої освіти «Цивільний захист» підготовки доктора філософії зі спеціальності 263 «Цивільна безпека» галузь знань 26 «Цивільна безпека».
2. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
3. Кодекс цивільного захисту України.
4. ДСТУ 3891-99 Безпека у надзвичайних ситуаціях. Терміни та визначення основних понять.
5. Основи управління в органах і підрозділах МНС України. Навчальний посібник / За ред. канд. психол. наук, доцента В.П. Садкового. — Харків: УЦЗУ, 2009. — 367 с.
6. Міжнародне співробітництво з питань цивільного захисту [Електронний ресурс] // Національна доповідь про стан техногенної та природної безпеки в Україні у 2011 році. — Режим доступу : http://www.mns.gov.ua/files/prognoz/report/2011/6_8_2011.pdf.
7. European Outline Convention on Transfrontier Cooperation between territorial communities or authorities / Council of Europe, 1980. Ратифікована Україною 14 липня 1993 р. // Відомості Верховної Ради. — 1993. — № 36. — Ст. 370.

8. Конвенція про транскордонний вплив промислових аварій (Гельсінкі, 17 березня 1992 р.) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

9. Досвід роботи органів управління та сил Цивільної оборони України щодо ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру / Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи. — К.: Чорнобильінтерінформ, 2002. — 103 с.

10. Спільна робота МНС України з організаціями системи ООН [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.mns.gov.ua/inter/coop/un/main.ua.php?p=1>.

11. Співробітництво з Європейською комісією [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.mns.gov.ua/inter/coop/osce/main.ua.php?p=1>.

Допоміжна:

12. Комарницький В. М. Правовий режим зон надзвичайних екологічних ситуацій в Україні / В. М. Комарницький. — Луганськ : РВВ ЛАВС, 2002. — 150 с.

13. Конвенція про захист Чорного моря від забруднення [Електронний ресурс] // Протокол від 21.04.1992 р. — Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_065.

14. Договір між Урядом України та Урядом Республіки Польща про оперативне сповіщення про ядерні аварії, обмін інформацією та співробітництво у галузі ядерної безпеки і радіаційного захисту // Офіційний вісник України. — 2006. — № 39. — Ст. 2645.

15. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Румунії про оперативне сповіщення про ядерні аварії та обмін інформацією в галузі ядерної та радіаційної безпеки [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

16. Угода між Кабінетом Міністрів України і Урядом Республіки Польща про співробітництво та взаємну допомогу в галузі попередження катастроф, стихійних лих, інших надзвичайних ситуацій та ліквідації їх наслідків : ратифіковано Законом України від 16 січня 2003 р. № 450-IV // Офіційний вісник України. — 2003. — № 7. — Ст. 274.

17. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Болгарія про оперативне сповіщення про ядерні аварії та співробітництво в галузі ядерної і радіаційної безпеки // Офіційний вісник України. — 2004. — № 2. — Том 2. — Ст. 113.

18. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Грецької Республіки про співробітництво в галузі попередження промислових аварій, стихійних лих та ліквідації їх наслідків: ратифіковано Законом України від 12 вересня 2002 р. № 153-IV // Офіційний вісник України. — 2002. — № 41. — Ст. 1901.

19. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Словацької Республіки про співробітництво і взаємну допомогу у разі виникнення надзвичайних ситуацій : ратифіковано Законом України від 26 грудня 2002 р. № 382-IV // Офіційний вісник України. — 2003. — № 3. — Ст. 68.

20. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Латвійської Республіки про співробітництво в галузі запобігання надзвичайним ситуаціям і ліквідації їхніх наслідків : подано на ратифікацію Постановою КМУ від 11 липня 2007 р. № 909 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

21. Угода між Кабінетом Міністрів України і Урядом Литовської Республіки про співробітництво і взаємну допомогу в галузі попередження надзвичайних ситуацій та ліквідації їх наслідків // Офіційний вісник України. — 2004. — № 31. — Ст. 2126.

22. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Угорської Республіки про співробітництво та надання взаємної допомоги в галузі попередження надзвичайних ситуацій та ліквідації їхніх наслідків : ратифіковано Законом України від 19 жовтня 1999 р. № 1163-XIV // Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 50. — Ст. 440.

23. Прийняття законопроекту (реєстр. № 0081) Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Латвійської Республіки про співробітництво в галузі запобігання надзвичайним ситуаціям і ліквідації їх наслідків [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://portal.rada.gov.ua>.

24. Про надання допомоги у проведенні пошуково-рятувальних робіт у Республіці Індія, яка постраждала від землетрусу : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 31 січня 2001 р. № 20-р [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.

25. Циганкова Т. М. Міжнародні організації : [навч. посіб.] / Т. М. Циганкова, Т. Ф. Гордеєва — К. : КНЕУ, 2001. — [вид. 2-ге, перероб. і доп.]. — 340 с.

26. Сапон В. Зарубіжний досвід захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій / В. Сапон // Надзвичайна ситуація. — 2001. — № 9. — С. 34—36.

27. Національна доповідь про стан техногенної та природної безпеки в Україні у 2005 році. — К. : Чорнобильінтерінформ, 2006. — 241 с.

28. Реагування на надзвичайні ситуації цивільного характеру [Електронний ресурс] // Сайт газети «Флот України». — Режим доступу: http://www.fleet.sebastopol.ua/index.php?article_to_view=911.

29. Спільна робота МНС України з організаціями системи ООН [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.mns.gov.ua/inter/coop/un/main.ua.php?p=1>.

30. Організаційні засади функціонування місцевого самоврядування в Україні : моногр. / [Ю. О. Куц, С. В. Болдирєв, А. Є. Тамм та ін. ; за заг. ред. Ю. О. Куца]. — Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ „Магістр”, 2004. — 180 с.

31. Рішення про Корпус сил Співдружності Незалежних Держав для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру (укр/рос) // Зібрання чинних міжнародних договорів України. — 2004. — № 4. (Книга 2). — ст. 1042.

32. Решение о Межгосударственной целевой программе развития Корпуса сил Содружества Независимых Государств для ликвидации последствий чрезвычайных ситуаций природного и техногенного характера на период до 2010 года [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?user=150922>.

32. Берлач А. І. Основи економічної безпеки : [навч. посіб.] / А. І. Берлач, Т. В. Філіпенко. — Донецьк : Донецький юридичний інститут ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2007. — 234 с.

Розробник програми:
заступник начальника кафедри управління
та організації діяльності
у сфері цивільного захисту

Олександр ЯЩЕНКО